

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orationes Sex, Tres Fvnebres, Dogmaticæ Tres

Stapleton, Thomas

Antverpiæ, 1576

Oratio Fvnebris In Lavdem Fran. Richardoti Reverendissimi Episcopi
Atrebat. Ex Mandato Senatvs Academici Pvblice Habita Apvd Dominicanos.
Duaci mense Augusto. 1574.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69636](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69636)

ORATIO

FVNEBRIS IN LAV-
DEM FRAN. RICHARDO-
TI REVERENDISSIMI EPISCOPI A-
TREBAT. EX MANDATO SENATVS ACA-
DEMICI PVBLICE HABITA APVD DOMINI-
canos. Duaci mense Augusto. 1574.

VEM in rebus omnibus quasi
circulum & periodum natura
posuit, vt à paruis initijs exor-
ta vnaquæque res, ita certis
gradibus atque vestigijs incremētum ca-
piat, vt ad iustam demum perducta men-
suram, decrescat postea, ac eisdem gradi-
bus ad interitū tendat; idem & in artium
quoque ac scientiarum omnium discipli-
nis, idem & in ciuitatum, Rerumpub. at-
que Regnorum origine, progressu & exi-
tu accidere quū soleat (Mag^{cc}. D. Rector,
ornatiss. & humaniss. auditores) non mi-
nus profectò hodierni luctus memoria
sollicitos, quàm eius causa mæstos nos
omnes atque afflictos tenere debet. Ete-
nim celeberrima hæc Academia Duace-
na à paruis initijs ad ingentem splendo-

A rem

rem euecta, & vix dum adulta, maxima
 sui incrementa paruo momēto nacta, his
 postremis diebus, & quidem vnius anni
 curriculo varijs detrimētis sic afflicta, ma-
 gnis ornamentis sic spoliata, subsidijs &
 adiuuentis maximis paulatim & certis
 quasi gradibus sic orbata fuit, vt non tam
 hæc præsens iactura, quæ tamen est gra-
 uissima, mærorem adferre, quàm immi-
 nentis adhuc acerbioris cuiuspiam casus
 metus & sollicitudo anxios nos tenere
 posse videatur. Tanta enim certè adoles-
 centem & florētem egregiè Academiam
 istam derepentè mala ceperunt, & eo
 quidem ordine veteribus noua continuo
 penè successu accesserunt, vt si præpo-
 tens Deus pijs placatus precibus perpe-
 tuis his malis finem non imponat, & ir-
 ruentibus in nos fluctibus repagulum
 non iniiciat, sed cœptum ea cursum tene-
 re permittat; formidare meritò omnes
 debeamus, ne qua celeritate sæliciter bre-
 ui momento creuit, eadem infælici exi-
 tu ad immaturum interitum citius ten-
 dat.

Neque

Neque enim adhuc annus est, quòd duos præstantissimos viros, & huius Academiae alterum quidem ornamentum singulare, alterum præsidium amplissimum Cancellarium Galenum, & Abbatem Lentallerium nobis ereptos luximus, & oratione funebri, pro Academia in eos studio condecorauimus.

Accessit hodie tertius, vnus sanè qui Academiam istam, & eruditione, ac virtute plurimum ornauit, & auctoritate ac gratia vehementer promouit, Franciscus Richardotus, Reuerendissimus nuper Atrebatensis Episcopus, pariter nobis his diebus ereptus, qui vt grassantis huius mali, quo Academiae tot columnina vno ferè momenro eripiuntur, cumulum auxit, ita ne grauius adhuc idem malum grassetur, metum inijcit.

Etenim cum nullum malum solum veniat, & semel irritata fortuna non facile denuò arrideat, sed inclinantem ad ruinam ac nutantem porrò impellat, ac præcipitem crudelis agat, fit sanè, vt funestos

interdum & fatales (vt cum vulgo loquamur) annos diuinæ prouidentix iusta moderatio inferat, nec ab infligendis pænis (quū semel cæperit) prius desistat, quàm ad purum excoxerit & sordiū fœces omnes penitus absterferit. Quo in genere grauissimum est illud satisque frequens & vsitatum, quod per Prophetam facturum se Deus subinde comminatur, dicēs: *Ecce Dominator Dominus exercituum auferet à Ierusalem & à Iuda, (ab ecclesiastica & ciuili Repub.) validum & fortem Iudicem & Prophetam ariolum & senem honorabilem vultu & consiliarium, sapientem de architectis & prudentem eloquij mystici.* Siue enim præteritos iam dudum annos recolamus, & vel ad annū illum supra sesquimillesimum vigesimum septimum toti Italiæ ab atroci terribiliq̃ue armorum strepitu, ab inuisitata frugum penuria, à pestilenti cæli, atque aëris inclemētia supra omnes, quorum patres nostri meminissent, maximè dirum & perniciosissimum, oculos coniciamus, siue propiora & domestica inspicimus, & anno quidem 58. vnâ cum potentissimo monarcha Imperatore Carolo 5.

Esai. 3.

*Paulus To-
cius hist.
lib. 26.*

lo 5. tres præterea Reges, Ioannem Lusitaniae, Christianum & Christernum Daniae, quatuor verò Reginas, Eleonoram Franciae, Bonam Poloniae, Mariam Pannoniae, & alteram Mariam Angliae vno ferè momento sublatas meminerimus, vt taceam quatuor Principes Electores Moguntinum, Treuerensem, & Coloniensem Archiepiscopos atque Ottohèricum Comitem Palatinum, ducè quoque Venetorum, eodem etiã anno 58. defunctos, anni verò 60. vnum mensem, qui duos Reges Franciscum 2. Galliae, & Gustanum Suediae, Ernestum quoque Bauariae Ducem, & Michaellem Archiepiscopum Salisburgensem magnos imperij Principes è medio sustulit, ad memoriam reuocemus; profecto diuinę indignationis & proiecti ad vindictam brachij maximum argumentum esse debet, & adhuc extensae manus eius iustam formidinem iniicere merito potest, quòd nec vnus adhuc anni elapsus curriculum, in hac mediocri Academica Repub. tria maxima columnina Mathæum Galenum Cancellarium doctissimum atque grauissimum, Ioannem

Magni principes breui tempore defuncti.

Lentalerium Abbatem optimum & munificentissimum, Franciscum Richardotum vt Episcopum celebratissimum, ita huius Academiae parentem & Mecænatem amantissimum & studiosissimum, è viuis eripuerit. Vt sanè nō solū studiosè pro officio, sed etiam prudenter, & graui-ter pro rei ipsius dignitate Academia fecerit, hoc publico indicto conuentu.

In quo quidem non minus pro Academiae salute apud diuinam clementiam supplicari, vt qui funestus fuit hætenus & multis nominibus calamitosus nobis annus, placato pijs precibus cælesti numine fælicior exeat, & inferendis malis finem imponat, quàm pro ipsius Richardoti meritissimo honore ex hoc loco dici voluit. Atque illud quidem alterum quia omnibus commune est, ego sanè & Academiae nomine, & meo quàm possum maximè & enixissimè vobis omnibus commendo. In omnibus enim his non est auersus furor Domini, sed adhuc manus eius extenta. Alterum verò quod mei muneris proprium esse, Senatus Academicus voluit, fauente Deo & vestra
omnium

Esai. 9.

omnium humanitate fretus, aggrediar. Quanquam sanè ne multas ob causas & mihi non parum difficilis, & vobis minus iucunda hæc futura sit oratio, est quod meritò formidem. Et si enim nihil facilius quàm de Francisco Richardoto dicere, in quo vno homine ornando ars & natura certamen inijsse videri possunt (sic & artium omnium adiumentis & naturæ dotibus singulis plenissimè instructus fuit) & tantarum virtutum iucunda esse debet & grata recordatio; tamen tum maximarum rerum tantam varietatem breui oratione complecti, quasi que Homeri Iliada nucleo inclusam tenere, tum de rebus passim notissimis agere, & in nostra ipsorum calamitate describenda versari, (quanto enim magis Richardotum laudamus, tantò nobis excellentius bonum ereptum ostendimus) nō immeritò pertimesco, ne & illud mihi futurum sit difficillimum, & hoc vestris auribus parum gratum. Verùm enim uerò hanc geminam difficultatem vestra & æquitas & prudentia facilè superabit: si & me leuiora prætermittentem,

graviora quædam succinctius percurren-
tem, paucis verò rebus grauissimis & ma-
ximis paulò diutius immorâtem æquani-
miter audieritis: & erepta nobis, vel po-
tius ab authore suo repetita in vno homi-
ne tot pariter bona, prudenter tuleritis.
Eo autem ordine hæc nostra feretur ora-
tio, vt primo quidem loco quis vir ante et
extra Episcopatum fuerit; deinde qualem
se in Episcopatu gesserit; tertio ac postre-
mò, huic Academiæ qualem se exhibue-
rit, quantum hæc illi debeat, ostendatur.
Quæ singula dum pertracto, vos quæso
diligenter, quod facitis, attendite.

Narratio.

Itaque vt infantiam omnẽ & primam
illam ætatem prætermittã, cuius quidem
res gestæ inditia magis virtutum sunt, eã-
que sæpenumerò fallacia, quàm iusta lau-
dis argumenta; virum iam & adultum fa-
ctum Richardotum nostrum inspiciamus,
& quibus ille gradibus ad supremum hũc
disciplinarum, virtutum, atque honorum
apicem conscenderit, consideremus. Sa-
nè vt ex ephēbis iam excessit, & sui iuris
factus virtutis suæ argumēta præbere cœ-
pit, tanto literarum exarsit amore, tanto
discendi

discēdi flagrauit desiderio, vt sæpenumero ne prandēs quidem à libris potuerit adolescens reuelli. Quum autem & desiderio responderet ingenium præstantissimum, non deessent subsidia literaria, adessent magistri optimi, potissimū studiorum pensum sacræ Theologiæ piè consecraret, breui quidem tempore (quid enim improbus labor non vincit?) sacræ pagine Mysteria infatigabili studio & perpetua lectione perquisiuit, didicit, tenuit: Patrum vetustissimorū tam Græcorum, quā Latinorū volumina sedulò euoluit, in scholastica arena plurimum sudauit, Philosophorum veterum & exoticæ sapientiæ adyta penetrauit, linguarum cognitionem, Hebraicæ mediocrem, Græcæ & Latinæ accuratissimā adiecit, in eloquentiæ palestra fælicissimè se exercuit, historiarum tam veterum, quàm recentiorū monumenta percurrit. His ille disciplinarum omnium præsidijs iam instructissimus, naturæ præterea dotibus præclarè ornatus, acumine ingenij singulari, facundia quadam admirabili, memoria tenacissima penèque Incredibili, vultus grauitate, &

A 5 constan-

*Docet Lute-
sia.*

constantia, morum comitate suauissima à natura imbutus, quia diu delitescere tanta lux, aut otio torpescere tanta virtus non potuit, anno ætatis vicesimo publicè Parisijs Paulinas epistolas professus est frequentissimo auditorio maximaq; omnium admiratione. Inde adhuc inuenis in Italiã studiorum causa profectus, Principibus viris sic innotuit, vt eius confortio, in quo tam multiplex eruditio reluceret, mirificè omnes delectarentur. De rebus enim omnibus sic disseruit, vt inter medicos rei medicinæ expertissimus, inter Iureconsultos, in iure ipse consultissimus, inter Philosophos totus Philosophus (tametsi professione semper Theologus esset) omnino videretur. In Burgundiã natale solùm ex Italia visendæ matris iam decrepitæ causa piè reuersus, eo tamè animo vt in Italiam ad studia rediret, Bezuntij ab amplissimo viro D. Francisco Bónalotio Abbate Luxouij honestissimis conditionibus retentus est. Moxq; in amicitiam Nicholai Perenotti Granuellani celeberrimi & prudentissimi viri ascitus, illo authore & eius auspicijs multis annis Bezuntij publicè docuit, & restau-

*Proficetur
Bezuntij.*

restauratā à dicto Grāuellano Academiā
 Bezuntinā sua sedulitate plurimū promo-
 vit, suo splēdore mirabiliter illustravit, suis
 denique humeris nutantē ac labantē pe-
 nē solus sustinuit. Ab illo munere ad ma-
 iora vocatus, vir planē ad maxima natus,
 ab illustrissimo Cardinali Antonio Pere-
 notto Grāuellano, quē honoris causa no-
 mino, tū ad grauiora in cōcilio Regio ob-
 eunda munera euocato, ad Suffraganeatū
 Atrebat. assumptus est. Quo munere pre-
 clarē functus, paulò post beneuolentia &
 cōmendatione eiusdē Illustrissimi Cardi-
 nalis à Rege Catholico in Episcopum A-
 trebat. cooptatus est: vt viro prudētissimo
 multisq; nominib; lōgē celeberrimo suf-
 fectus fuerit, vir ipse & prudētia, & erudi-
 tionis, & verē pietatis nomine commēda-
 tissim; ac illo episcopat; loco dignissimus.

*Episcopus
 Atrebat. fa-
 ctus.*

Quo quidē in loco & munere quā iste
 Richardotus se gesserit, quām tēporibus
 planē difficillimis, hinc in ouile grassanti-
 bus lupis rapacibus hæreticorū turbis, in-
 de in suas suorūq; ceruices imminēte ex-
 terno hoste, domi quoq; reb; omnib; per-
 turbatis fame, bello, peste, cæterisque toti
 Belgio

Belgio communibus malis, & ipsam quoque Artesiam, licet magis cæteris immunem, tamen in calamitatum partem pariter inuoluentibus, quàm in istis omnibus malis prudenter se gesserit, quàm sedulam ouilis curam habuerit, quàm constanter & intrepidè orthodoxam fidem, docendo, scribendo, concionando semper asseruerit, quàm nihil pristinæ fortitudinis, virtutis, & animi remiserit, & (vt vno verbo dicam) quàm verè se Episcopum gesserit, meministis fortasse plerique omnes, sed & eadem mecū hîc breuiter recognoscere erit operæpretiū. Summa enim hæc est & propria nostri Richardoti laus. Quòd enim vir eloquentissimus & ad differendum quauis de re ex tempore paratissimus fuerit, quod summus & excellens Theologus extiterit, quòd in omni disciplinarum genere, linguarum & historiarum cognitione, nemini hac ætate nostra (preclarissimorum tamen ingeniorum fecundissima) inferior fuerit, plurimos superauerit, commune hoc fortassis illi est cum alijs doctissimis viris, inferioris tamē notæ & ordinis hominibus: At verò Episcopi

ſcopi munus, hoc etiam rerum articulo, præclare geſſiſſe, illud & ſumma laude dignum, & aut ſoli Richardoto noſtro proprium, aut ei certè cum quàm pauciſſimis commune eſt. Probat enim magiſtratus virum, & *vt corporis vulnera ſi atteras, Chryſoſt. lib. 6. de ſacerdotio.* *prodit ſe dolor, & difficilius curantur: ita animi morbi ſi honoribus irritentur, & affluentibus rebus quaſi ſubminiſtrata materia accendantur, facile ſe produnt & augentur magis: vt planè argumentum ſit, qui in magiſtratu modum tenet & præclare officium facit, aut à vitioſis affectibus vacuum animum ad Magiſtratum attuliſſe, aut animi vitia in ipſo magiſtratu, ſtudio & diligentia correxiſſe. Iſtud autè ſi in alijs functionibus verum eſt, tum verò in episcopali munere maximè locum habet. Eſt enim *Episcopale munus quam difficile.* revera (vt notavit in Apologetico Nazianzenus, & poſt eum in cùra paſtorali Gregorius Magnus) *Part. 1. ca. 10.* *ars artem & ſcientia ſcientiarum regimen animarum.* Nempe hominem regere omnium animantium verſutiſſimum, & vita & moribus diverſiſſimum, in ijs porrò quæ ad Deum pertinent, vt à natura ægrum, ita in curanda ægritu-*

ægritudine difficillimū. Neque verò mi-
nor est in Episcopi persona habēda ratio,
quām in ipso opere adeundus labor. De-
bet enim Episcopus non tantū irrepræ-
hensibilis esse, nulli sceleri, nulli crimini
affinis, sed & multis præterea virtutibus
ornari, quas diligenter Paulus ad Timo-
theum describit, vt sit videlicet *sobrius,*
prudens, ornatus, pudicus, hospitalis, Doctor.

1. Tim. 3. Neque his etiam virtutibus mediocriter
ornari Episcopum conuenit, sed planè
excellenter & supra cæteros quoscunque.

Matth. 5. Sunt enim *lux mundi* vt præluceant cæte-

1. Tim. 4. ris, ait Saluator: *exempla fidelium sunt* (ait
Apostolus,) *in verbo, in conuersatione, in*
charitate, in fide, in castitate. Denique for-

2. Petr. 5. *ma gregis ex animo,* vt monuit Petrus. Ex
his autem omnibus & singulis si quic-
quam prætermiserit Franciscus Richar-
dotus Atrebatum semel Episcopus fa-
ctus, minimè eum à nobis laudatum ho-
diè existimate. Sin verò illa vniuersa cu-
mulate præstiterit, quid huius viri laudi ad-
di porro queat, non opinor expectabitis.

Ac virtutes primū quas flagitat Apo-
stolus, ita in hoc præstantissimo viro emi-
nerunt,

nuerunt, vt planè hoc nomine lux fuerit ^{Virtutes eius in Episcopatu}
 mūdi, exēplum fidelium, & forma gregis.
 Nā vt de sobrietate nihil hoc loco dicam,
 quā perperua victus moderatio & mixta
 semper tūm lectioni sacre, tūm sermonib^o
 alijs grauissimis, mensa, in qua semper ali-
 quid doctū, subtile, accuratū dicere vel au-
 dire voluit, satis superq; demonstrat: vt de
 ornata vitæ honestate, quam admirabilis
 morū comitas satis declarauit: de pudici-
 tia quā tota vita loquitur, nihil hic copio-
 sius agā, cū plerisq; extra functionē tantā
 communes hęc virtutes sint, de prudentia,
 hospitalitate, doctrina, virtutibus magis
 Episcopo proprijs plenius dicendū arbi-
 tror. Enimvero quod in Episcopo vt diffi-
 cillimum est, ita maximè desideratur, sic
 prudētia in rebus gerēdis, & administrādo
 hoc tanto munere valuit, vt quæ maxima
 prudentiæ episcopalis pars est, nemo hoc
 viro fælicius atq; facilius singulis sese ho-
 minibus commodū præstiterit, nemini ta-
 mē aut turpiter adulatus, aut cū res ita
 postularet, correptionē debitā subtrahēs;
 planè alter Paulus, fact^o omnia omnibus
 vt omnes lucrifaceret, varius quoque ac
 multi-

Lib. 6. de
sacerdotio.

August. de
fide & ope-
rib. cap. 5.

Epist. 64.

multiplex, nō vtique dissimulatione mu-
tabilis, sed accommodatione facilis, nec
prætermittēdo grauitatem, sed exhiben-
do pietatem: omnino qualem describit
Chrysostomus, *Pontifex grauis & cordatus,*
sed minimè fastuosus; venerabilis, sed huma-
nus; conspicienda quadam maiestate princeps,
omnibus tamen appellandis comis & integer;
officiosus denique ac humilis, sed minimè ser-
uilis; postremò acer & vehemens, mansuetus
nihilominus & iucundus. Talem Richardo-
tum fuisse, omnes qui Richardotum no-
runt, probè meminerunt. Quod quidem
totum quantò difficilius fuit & studij ma-
ioris, tātò & pulchrius & laudabilius fuisse
quis dubitat? Iam verò in monendo, argu-
endo, & corripiendo (quæ altera pruden-
tiæ episcopalis pars est) sic modum tenuit,
& moderatum se præbuit, vt habita ho-
rum temporum planè infelicissimorum
ratione, & canes in ecclesia propter pacem
Ecclesia interdum toleraret, & canibus san-
ctum, ubi pax ecclesie tuta erat, non daret. Vt
qui ab Augustino suo didicerat, *seuerita-*
tem exercendam in peccata paucorum, monen-
dum verò, docendum, & ex scripturis commi-
mandum,

mandum, in multitudine peccantium. Quod quidem ille quam abundè & sedulò præstiterit, mox dicemus. Hospitalem quoque ac benignum, non cupidum non avarum esse vult Episcopum Paulus. Huius in Richardoto virtutis argumēta sunt frequentes eleemosinæ, non quidem vulgò & temerè factæ, sed pijs ac studiosis liberaliter impartitæ, mēsa quoque non sordida, nec magis quàm par erat magnifica, nec cuius obuia, nec bonis vnquam negata. Solus ceriè & absque Cleri testimonio domi nunquam cibum capere solitus fertur. Sed tenuiora sunt ista, & quæ priuatos parietes rarius egressa, commendationem istam publicam minus desiderēt.

Ad illud venio, quod vltimo loco Apostolus posuit, & quod tanquam maximè in Episcopo necessarium flagitat. Vult eum esse doctorem, & (quod in Epistola ad Titum addit) amplectentem eum qui sedum doctrinam est fidelem sermonē, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere. Paratus quoque semper (vt monet Petrus) ad satisfactionem, omni

poscenti rationem de ea qua in ipso est spe & fide.

B

fide.

Tit. 1.

1. Petr. 3.

fide. Quo quidem in genere quam illustri & celebris hic noster Richardotus extiterit, quantum & sudauerit & effecerit, me sanè tacente, omnes intelligitis & vniuersum Belgiū compertum habet. Etenim in diuini verbi prædicatione, & populum pro concione docendo, nemo Frācisco Richardoto magis assiduus & laboriosus fuit, nemo maiore cum fructu, & populi utilitate docuit. Quis enim hoc loco admirabilē huius viri & propè diuinam dicendi vim, in disserēdo vbertatē, in persuadendo acrimoniam, in exhortando suauitatem, in deterrēdo verborum fulmen, in tota oratione accuratam & exquisitam eruditionem, pro auditorum tamē captu & loci & personarum ratione, nō dico satis pro rei dignitate exornare & illustrare, sed vel commemorando percensere & enarrare queat? Sanè quemadmodum in dicendi vi aureum illud Ioannis os facilè æquauit, vt in omnē partē auditorū animos mirabili facilitate flecteret, sic in doctrina sana siue hæresim profligaret, siue orthodoxiam stabiliret, argumentorū soliditate fortissimū Augustinum, sententiarū pondere &

*Quantus
Doctor &
Concionator
fuerit.*

*Facundia
eius incom-
parabilis.*

dere & grauitate suauissimū Ambrosium,
 verborū delectu & splendore elegantissi-
 mū Hieronymū pulcherrimè referebat;
 & ad viuū planè representabat. Hoc sanè
 oratiōis flumine, hac singulari faciūdia seu
 latine peroraret, seu in vernaculo pro sug-
 gestu ageret (in vtroq; enim sic excelluit,
 vt si gallicè declamātē audisses, literatas il-
 las linguas & exoticas neglexisse eū existi-
 mares, si in Romanū sonū lingua se verte-
 ret, latinū totū diceres, ita nihil peregrini
 sermo redolebat) sic in vtroq; hominū af-
 fectus mouit, delectauit, docuit, vt nō A-
 trebates tantū, sed tota Artesia, nec Ar-
 tesia solū, sed vniuersū Belgiū, nec mo-
 dō Belgiū, sed & Gallia, & Burgūdia: quid
 partes dico? sed totius Orbis clarissima lu-
 mina Richardorū, hoc nomine in summa
 admiratione & pretio haberēt, mirificè e-
 ius dicēdi suauitate delectarētur, maximā
 deniq; ex eius orationibus utilitatē cape-
 rent. Quot ille & quā assiduas singulis pe-
 nē Dominicis, aut Festis, domi cum esset, ^{Assiduas}
 elaboratas & expolitas planeq; diuinas a- ^{et in do-}
 pud suos Atrebares cōciones habuit? Quis ^{cendo.}
 nescit, in more hoc illi his iam postremis

B 2 annis

annis fuisse, vt in celebrioribus illis Quadragesima, & Aduetus Dominici ferijs in sua passim diocesi, aut hinc (vt frequētius) Duaci, aut Bethuniæ, aut Armēterix, alijsve in locis perpetuò concionaretur? Quanta ille cum laude, quo etiā fructu, quàm sepius in Aula Bruxellensi, in plenis comitijs & corā summis principibus ad hoc sermō & multum expetitus, Diuini verbi semina sparsit, et huius suæ incomparabilis eloquentiæ Principum animis aculeos infixit, vestigia impressit, desiderium reliquit? Nec minori cum eloquentiæ & eruditionis fama & opinione iam à triginta annis Lutetiæ Parisiorum è superiori loco populum docuit. Quin & Louanij interdum, hortate Granuellano, sic olim concionatus est, vt etiam doctissimorum ibi Theologorum animos ad maximam sui admirationem peneque stuporem concitaret. Bezuntij, verò in Burgundia potenti hac sua facundia dura sepeque reluctanti eius populi corda ad literarum amorem incendit, & saxea penè atque siluestria quum essent, ad disciplinarum cultum tanquam alter Orpheus inflexit. Denique in
his

his locis omnibus vbicunque serpentes
& aspides, hæreticos & sceleratos inuene-
rat, non sic obturare aures potuerūt, quin
huius Vlissis facundia, & voce incantantis
sapienter ad suauiore[m] mentem & me-
liorem frugem subinde plurimi reuoca-
rentur.

Penè pretermiseram, quòd in Sacro
& oëcumenico Concilio Tridentino co-
ram totius huius Christiani Orbis lumi-
nibus, in doctissimorum pariter & sanctis-
simorum Pontificum celeberrima coro-
na, de collapsæ disciplinæ restauratione
de orthodoxa veritate verbo & sanguine
tuenda, de Catholicæ Ecclesiæ maiestate
reparāda, de alijs multis rebus grauiissimis,
grauissimè copioseq; differuit, & omnium
illorum patrum in se ora vultusque con-
uertit, admirationem excitauit, beneuo-
lentiam conciliauit. Quis verò maior aut
vberior huius eloquentiæ suæ fructus ex-
pectari potuit, quam quòd hac assiduitate
& industria docendi in Catholica & or-
thodoxa fide ouile suum (vndique lupis
grassantibus, & circumlattrantibus hære-
ticis) felicissimè contingerit? Neque verò

*In Concilio
Tridentino
quàm clarus
exiit.*

in publicis tantum concionibus (in quibus regnabat hic noster Richardotus) Doctoris munere præclare functus est egregius hic Episcopus, sed & præterea frequentibus Synodis Atrebatu habitis in Pastorum ac Sacerdotum suæ Diocesis mores ac doctrinam inquisiuit, de officio pastorali monuit, docuit, præceptis & legibus datis instruxit. Editis etiam varijs scriptis de Parochorum munere, de rebus hodiè cõtrouersis, & Pastores, & populum, & oues, & agnos, quia singulis adesse non potuit, absens docuit. Quotannis præterea ut minimum semel gregem suum passim per oppida & vicos presens visitauit, quin & priuatim disserendo ac persuadendo nonnullos ab hæresi ad Catholicæ matris gremium reuocauit, & errantes per devia oues in caulas reduxit. Verè bonus Pastor, doctus scriba, sapiens Architectus, fidelis paterfamilias, honorabilis vultu & consiliarius & prudens eloquij mystici, denique veneficus incantans sapienter, verè Doctor in populo, potens exhortari in doctrina sana, sal terra, lux mundi, exemplum fidelium, forma gregis. Talis ac tantus Episcopus

scopus

scopus Richardotus fuit. Tales autem deinceps, ut optare debemus, ita sperare vix possumus. Vix enim cum tanta eloquentia, tam solida & multiplex eruditio, aut cum utraque tanta motum comitas, & laudatissima humanitas, in vno homine infelicissimo hoc seculo reperiantur. Ferè enim aut loquutores egregij eruditionem solidam summis tantum labris attingunt, multiplicem prorsus negligunt, aut solidè & variè eruditi eloquentiã vel contemnunt, vel ad eam nati non sunt: plærumque verò quibus hæc insunt vel utraque vel alterutrum, præpostero & stultissimo fastu supercilium obducunt, tetrici & agrestes fiunt. Denique ut hæc omnia vni homini concedantur, rarissimè huiusmodi ad Episcopatus locū euehitur. Postremò ut vir tātus ac talis Episcopus fiat, otio plærumque ac inertix, beneficium nacti plæriqué se dedunt: concionandi, docendi, pascendi munus paucissimi strenuè per seipso administrant. Quanta ergo, quàm singularis & planè diuina Atrebatensis Dœceseos, totius Artesiæ, Belgij & Ecclesiæ Dei hæctenus fælicitas

B 4 fuit,

fuit, Richardorum Episcopum habuisse, virum vndequaq; doctissimum, dicendi ac docēdi vi incōparabilem, moribus ac tota vita lōgè humanissimū, atq; suauissimū, laboris prēterea ac studij patientissimū, tāto hodierni luctus atq; Obsequij huius publici grauior causa nobis omnib⁹, quotquot hic adsumus huius ouilis grex, data est.

*Incredibile
eius studiū
in Academiā
Duacensem.*

Venio nunc ad extremā orationis meę partē, in qua de rebus Duacēsis agencū mihi video. Etenim vt vniuersum quidem ouile suum hic bonus Pastor, & literatos omnes hic vir doctissimus mirè dilexit, sic Academiā Duacenā in sua hac diocēsi feliciter collocatā vnicè cōplexus est, & arctiori quodā amoris vinculo & necessitudinis fædere sibi copulandā duxit. Hęc ergo omnibus quibus potuit modis cōmendauit, ornauit, iuuit. Quid enim ille non tētavit, quibus vnquam laboribus parsit, quam aliquādo occasionē prætēmisit, vt Vniuersitatem Duacēsem aut verbis amplissimis apud Principes viros sedulò cōmendaret, aut docēdo ac dicēdo ornaret, aut subsidijs & eleemosynis partim ipse, pro satis mediocri fortuna sua iuaret, partim

partim alios ad iuuādum subinde excita-
 rer? Hanc nēpe celeberrimā Academiā vt
 hoc loco statueretur, plurimū contendit,
 laborauit, perfecit Episcopus Richardo-
 rus. Hāc iam institutā in ipsa inauguratō-
 ne, primisq; Academiæ auspitijs splēdidis-
 sima habita oratione primus illustrauit, &
 cōsecrauit Episcopus Richardorus. In hac
 sacrā Theologiā & diuinæ paginæ inter-
 pretationē primus docuit, primus auspi-
 catus est Episcopus Richardorus. Quod
 quidē eius in auspiciatē tūc Academiam
 ornandā & fouēdam singulare studiū ita
 nobile & illustre fuit, vt hoc illi nomine
 Rex Catholicus Philippus scriptis ad eū
 literis magnas gratias impēsē ageret. Ne-
 que verò quo cæpit studio & amoris im-
 petu hāc Academiam profsequi, ab eo po-
 stea tota vita quicquā remisit, quin imò
 ad vltimū vsq; spiritum ea cōstantia hanc
 semper in delicijs habuit, coluit, observa-
 uit, vt (quod quidem sempiterna memoria
 & recordatione dignū est æreisq; tabulis
 inscribendū) iā triduo ante mortē vocato
 ad se Canonikorū Ecclesiæ suæ collegio
 toto, illis præsētib; amorem erga hanc

Academiam suam publicè testaretur, & quia sibi iam ex hac luce migrandum esse prospiceret, nec iam amplius ei adesse aut prodesse se posse cerneret, eos omnes vehementer rogaret, & plurimis verbis flentes iam & præ mærore vix ijs quæ dicerentur attendentes iterum atque iterum obsecraret, vt à futuro sibi in Episcopatu successore, suo nomine enixè peterent, hanc vt Academiam Duacenā pro commendatissima habere, & non minùs in Duacensis Academiae patrocinium, quàm in Atrebatensis Episcopatus dignitatē succedere vellet. Planè magis de Academiae salute, quàm de sua vita sollicitus, & ita erga eam affectus, vt nō ob aliud viuere, aut imminēs fatum declinare velle videretur, quàm vt nobis & huic Academiae Duacene prodesset. Cui quidē ei flagrantissimo in nos amori quid addi porrò possit nō video.

Et sic quidē vniuersam ille Academiae incredibili quodā amore ac fauore profecutus est. Scholā autē & studiū Theologicū præ cæteris adamauit, coluit, ornauit magnus hic Theologus & Episcopus Richardotus. In Schola enim Theologica

primum

*Quo amore
Scholā Theo-
logicā com-
plexus fue-
rit.*

primum magisteriū & supremā Doctoratus laureā celebris ac piæ memoriæ Matthæo Galeno cōferens, ipsum Galenū sacræ Theologiæ tum professorē primariū miris laudibus extulit, præclara oratione ornauit. In schola Theologica frequēter ille, pro singulari sua in hoc sacrū studium propensione, totis mensibus docuit, legit, professus est, & Paulinas Epistolas admirabili facūdia, maiori eruditione, maximo studio & labore in Cathedra Theologica interpretatus est. Quam etiam frequēter & libēter disputa ionibus ipsis Theologicis interfuit, & omniū ac supremus Doctor, audire cum ceteris nō docere voluit. Comitria autē Theologica tum alia multa, tum illud in quo Doctores his postremis annis creatētur, non solum præsentia sua à principio ad finē vsq;, multarū horarū spatio honorauit, sed & illustri atq; accurata habita Oratione maximū illi decus atq; splēdorē attulit. Cuius quidē Orationis incredibili facūdia habitę, maxima eruditiōe instructę meministis etiā adhuc (opinor) quorquor adfuisse potestis, obliuisci certē nūquā poterit schola Theologica.

Taceo

Resp. Belgicae studii.

Taceo hinc quod inopes, afflicti & extorres Theologos frequē ibus eleemosynis iuuerit. Omitto quod in collocando hinc Theologorum atque Pastorum seminario, summo studio incubuerit. Nihil dico, qua sedulitate, alacritate, prudentia Vniuersitatis causas vel hinc, vel alibi rogatus egerit, patrocinium susceperit, honorem, priuilegia, ornamenta omnibus quibus potuit modis defenderit, conseruarit, auxerit. Præterea etiam, quæ plurima & maxima in huius præstantissimi viri laudem dici possunt, de incredibili eius circa publicam pacem, incolumitatem, salutem conseruandam, ad extremum vsque spiritum zelo, cura, labore: tanto sanè ve (qua authoritate, & gratia apud Principes viros meritò valebat) vniuersa hæc Respublica eius patrocinia in rebus arduis non semel experta, plurimi in magnis periculis ab eo conseruati fuerint, nonnulli etiam ciues vitam ei ac salutem debeant: vt verè pater patriæ, verè amator fratrum cum lamentante Ieremia, verè vir desideriorum cum orante Daniele, verè zelator domus Dei cum sanctissimo Elia, verè

currus

currus & auriga Israel cum fortissimo Eli-
 zeo dici possit ac debeat. Prætermitto de-
 nique prudens & sciens quæ de huius op-
 timi Episcopi maxima in Deum Religio-
 ne ac pietate penè infinita dici possunt:
 hanc enim virtutem in Episcopo cum A-
 postolo Paulo supponimus, non ostendi-
 mus. Si cui tamen ea de re quippiam au-
 dire libet, ei illud vnum instar omnium
 sit, quòd sanctissimum virum Abbatem Arcta ami-
 Aquicinensem nuper defunctum totius citia cum Io.
 (vt omnes norunt) sanctitatis, pietatis ac Lentallero
 Religionis ideam, non solùm intimè dile- Abb. Aquin-
 xerit vt fratrem, vicissimque ei vnicè cha- cinensem.
 rus fuerit, verùm etiam Episcopus cum
 esset, eum coluerit vt Patrem, veritus sit
 vt magistrum: nihil absque eius consilio
 & authoritate in rebus grauissimis statue-
 re, ipsius autem arbitrium, voluntatem,
 sententiã, pro oraculo semper amplecti,
 sedulò & diligenter exequi solitus. Sed
 hæc vt dixi omnia prætermitto. Sunt enim
 hæc notissima, neq; cõmemorari à me om-
 nia possunt, & tẽpus iam elapsum video.

Quare orationis vela contrahemus, &
 id vnum addemus, obsequium quidem
 istud,

istud, & quaecūque grati animi testimo-
 nium Vniuersitatem Duacensem Francisc-
 ci Richardoti virtutibus & meritis quàm
 libentissimè hodie præstitisse. Richardoti
 autem memoriam, & tam optimi paren-
 tis ac præstantissimi Episcopi recordatio-
 nem, ex Duacenzæ Academiæ animis &
 monumentis nunquam excidere posse. Si
 enim vir eloquētissimus, doctissimus, hu-
 manissimus, si Episcopus eruditissimus,
 optimus, vigilantissimus, si Academiæ hu-
 jus, imò totius Belgij parens quidam, pa-
 tronus & Mecenas amantissimus, diligen-
 tissimus & constantissimus Franciscus Ri-
 chardotus fuit: profectò nec virum doctis-
 simum celebrare, nec optimum Episco-
 pum venerari, nec Academiæ Dua-
 cenæ columen singulare, cole-
 re, prædicare ipsa Acade-
 mia Duacena vn-
 quam desi-

net.

D I X I

